

«ДАМУ»
КӘСІПКЕРЛІКТІ
ДАМУҒА ҚОҒАМ

Нарықты зерттеу

ҚР химия өнеркәсібін талдау

Саланың құрылымы, өсу динамикасы және даму перспективаларына кешенді шолу.

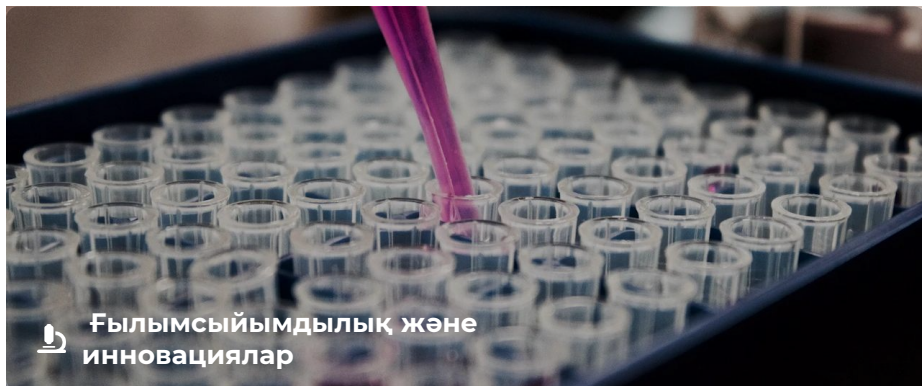

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ

📅 2026 ж.

Саланың негіздері мен құрылымы

Ол ауыл шаруашылығы, машина жасау және медицинаны қоса алғанда, экономиканың басқа секторлары үшін негіз болып табылады. Бұл ғылыми-техникалық прогрестің қозғаушы күші саналатын ғылымды қажетсінетін сала.

Ғылымсыйымдылық және инновациялар

«ДАМУ»
КӘСІПКЕРЛІКТІ
ДАМУ ҚОРЫ

Негізгі ішкі салалар:

Арнайы химия

Электроника, медицина және қорғаныс өнеркәсібіне арналған жоғары технологиялық заттар.

Тұтыну химиясы

Тұрмыстық химия, жуғыш заттар, косметика, бояулар мен лактар.

Базалық химия

Қышқылдар, сілтілер, тұздар, газдар және ірі тоннажды минералдық тыңайтқыштар.

Агрохимия

Ауыл шаруашылығына арналған пестицидтер, гербицидтер, өсімдіктерді қорғау құралдары (ӨҚҚ).

Полимерлер мен пластмассалар

Қаптама, құрылыс, автоөнеркәсіп және құбыр өндірісіне арналған шикізат.

Құн тізбектері және бәсекеге қабілеттілік

Химия өнеркәсібі қосылған құн қалыптастырудың күрделі тізбегімен сипатталады, мұнда әрбір келесі кезең өнімнің маржиналдылығы мен технологиялық күрделілігін арттырады.

Жаһандық химия нарығы

2024 жылғы нарық көлемі

\$6,182 млрд

↗ Тұрақты өсім

2025 жылға болжам

\$6,324 млрд

🎯 Болжам

Негізгі трендтер

Базалық химия

Бүкіл нарықтың шамамен 1/3 бөлігін құрайды және индустрияның негізі болып табылады.

Өсу драйверлері

Ең жоғары өсу қарқынын арнайы химия және мұнай-химия сегменттері көрсетеді.

Нарық құрылымы

- Базалық химия ~33%
- Тұтыну химиясы ~27%
- Арнайы химия ~25%
- Басқа ~15%

* Арнайы химия мен мұнай-химия базалық сегменттермен салыстырғанда озық өсу динамикасын көрсетеді.

Әлемдік экономикадағы рөл

Химия өнеркәсібі әлемдік экономикада елеулі үлеске ие (~7%). Қытай сөзсіз көшбасшы, ал Қазақстанда өз үлесін арттыру үшін елеулі әлеует бар.

Қытай (Көшбасшы)

Нарықтағы ең ірі ойыншы

Сату көлемі

> \$2.2 трлн

ЖІӨ-дегі
үлесі
11.3%

Қазақстан көрсеткіштері

Өнім көлемі

\$2 млрд

Елдің ЖІӨ-дегі үлесі

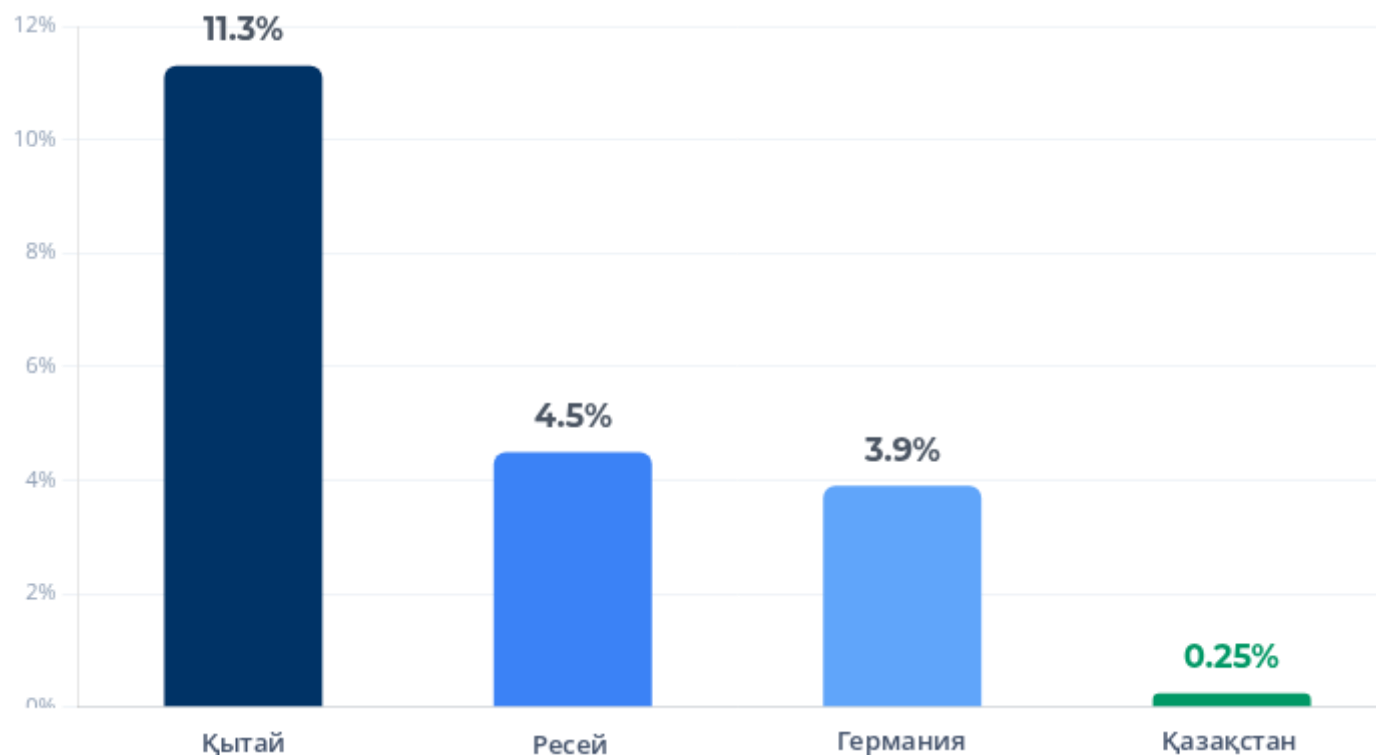
0,25%

Өсу әлеуеті

Химия өнеркәсібінің ЖІӨ-дегі үлесі

- Әлемдік көшбасшылар
- Қазақстан

❗ Көрсеткіштердегі алшақтық ҚР-да терең өңдеуді (Downstream) және импортты алмастыруды дамыту арқылы саланы еселеп өсіру мүмкіндігін көрсетеді.

ҚР-дағы өндіріс динамикасы

Химия өнеркәсібі тұрақты өсім көрсетуде.
Соңғы 6 жылда өндіріс көлемі 3 есе артып, 2025 жылы рекордтық деңгейге жетті.

2025 ж. көлемі (қаң-
қар)

1 432,1

млрд теңге

2020 жылдан бергі
өсім

3.0x ▲ +200%

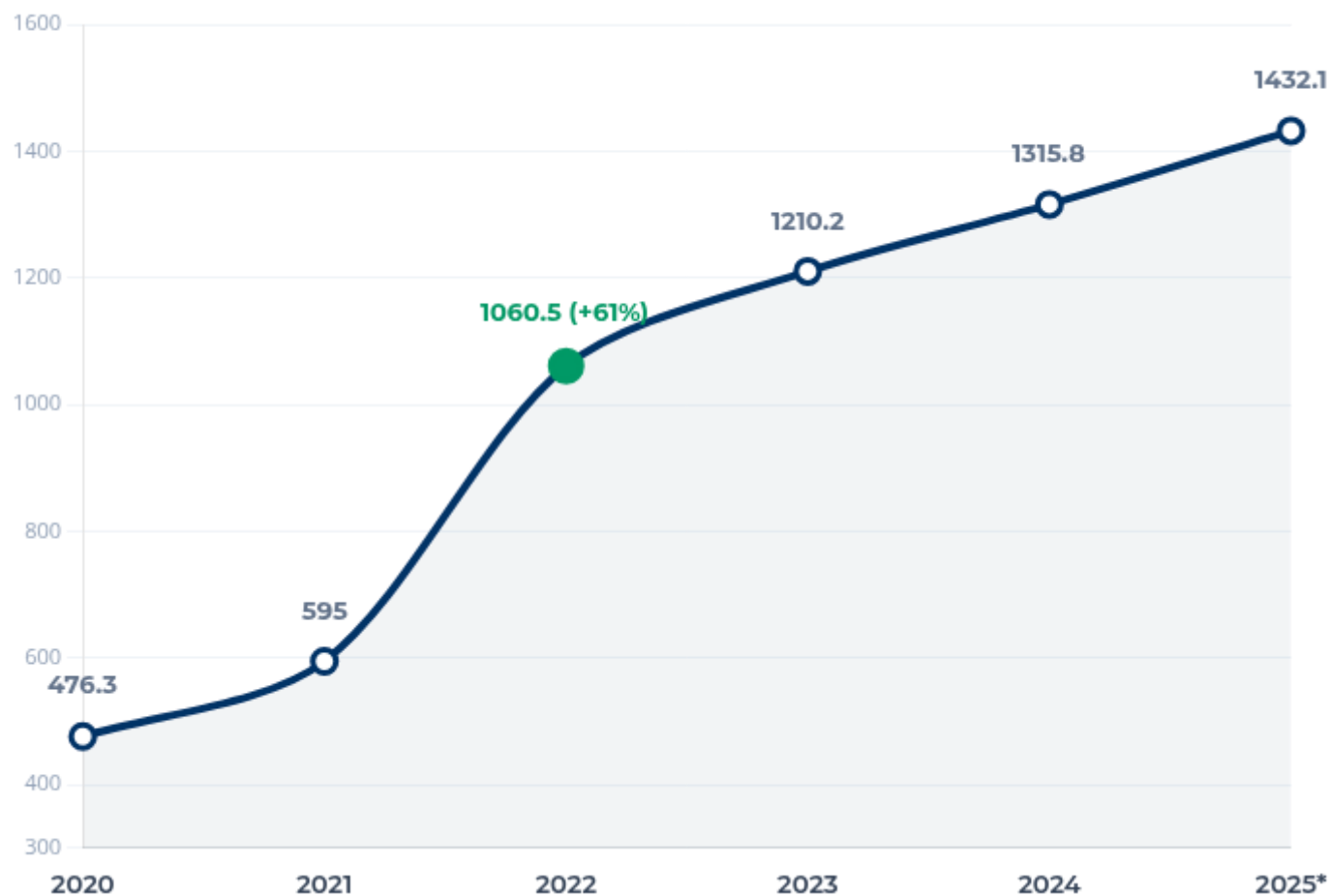
көлемнің еселеп артуы

⚡ Негізгі кезең

2022 жыл сала үшін бетбұрыс кезеңі болып, өндірістің ең жоғары секірісін көрсетті: **+61%**, бұл жаңа қуаттардың іске қосылуына және әлемдік бағалардың өсуіне байланысты.

Өндіріс өсімінің үрдісі

Көлемі (млрд ₸)

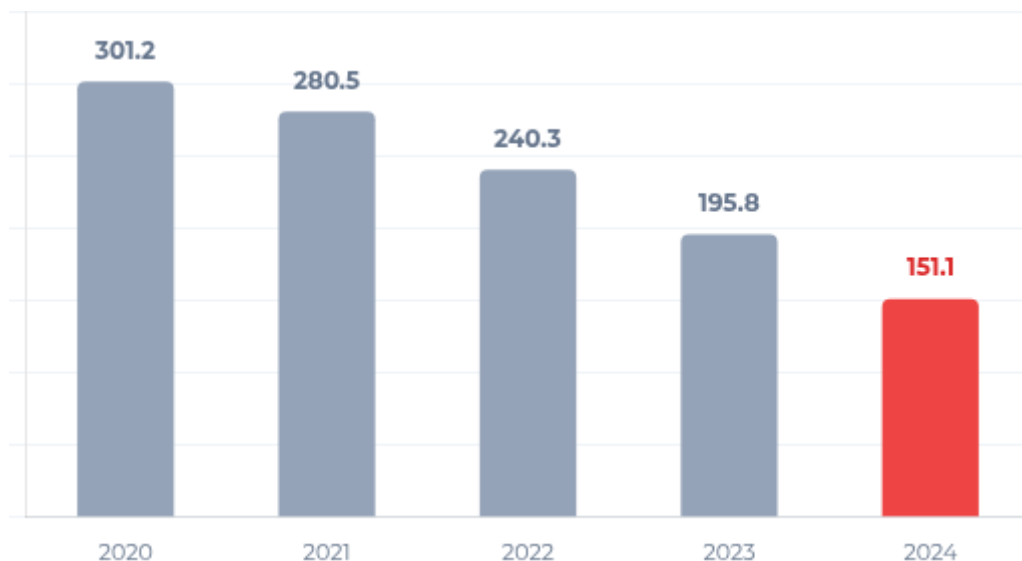
Инвестициялық белсенділік

Негізгі капитал

Инвестициялар, млрд теңге

-50%

Негізгі құралдарды жаңғыртуға бағытталған ішкі инвестициялар көлемінің төмендеуі.

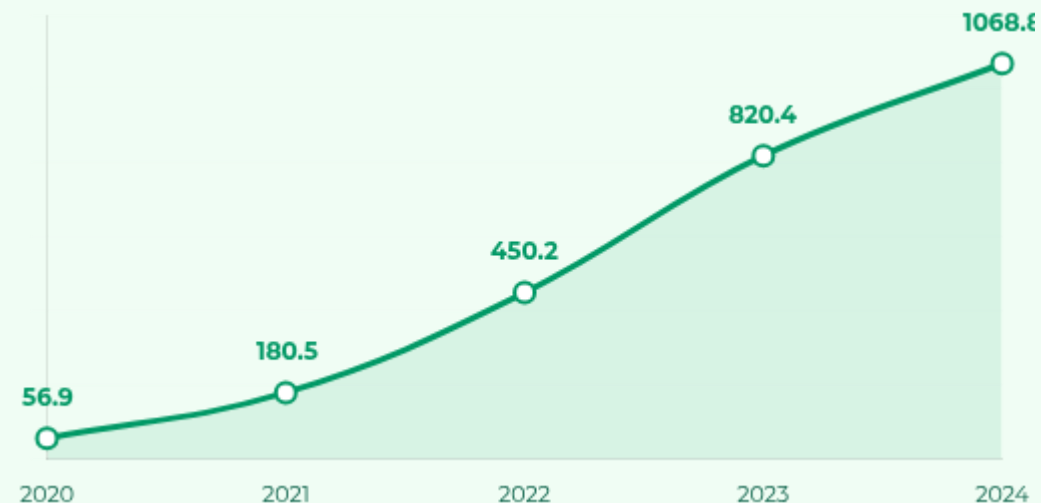
2020
301,22024
151,1

Тікелей шетелдік инвестициялар

ТШИ, млн АҚШ доллары

18 есе өсім

Шетел капиталының рекордтық ағыны саланың инвестициялық тартымдылығын растайды.

2020
56,92024
1 068,8

Негізгі құралдардың жай-күйі

Саланың қазіргі жағдайы жабдықтардың тозуының өте жоғары деңгейімен және оларды жаңғыртудың жеткіліксіз қарқынымен сипатталады, бұл технологиялық қауіпсіздік пен бәсекеге қабілеттілікке тәуекел тудырады.

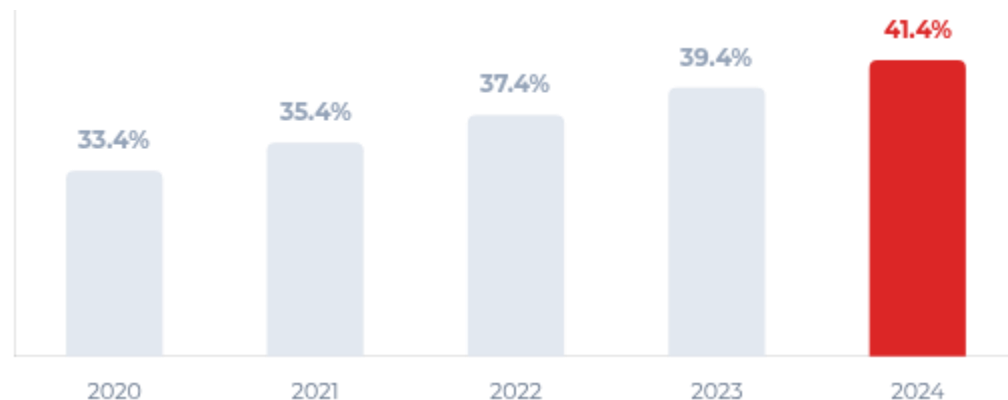

Тозу деңгейі

Тозған қорлардың үлесі (%)

Теріс тренд

2020 → 2024
33,4% → 41,4%

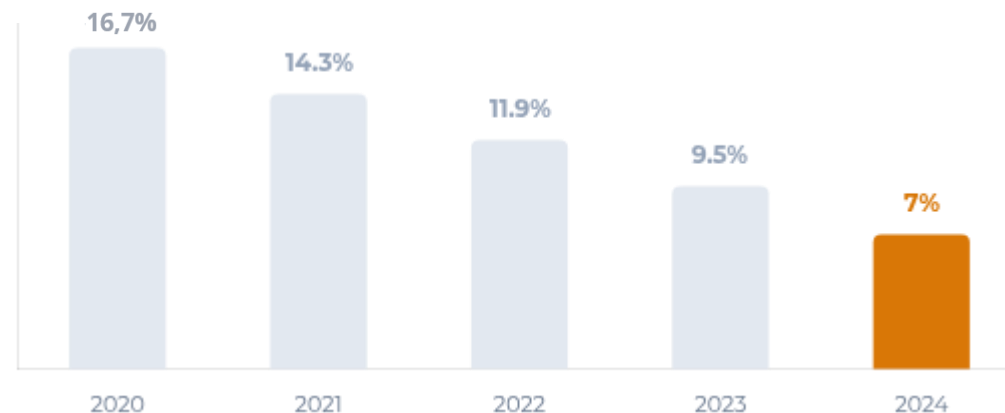

Жаңару коэффициенті

Жаңа қорларды іске қосу (%)

Қарқынның
төмендеуі

2020 → 2024
16,7% → 7,0%

Жаңғырту қажет

Секторлар экспорты

2020 жылға
қарағанда өсім
2,7 есе

Экспорттың негізін өнеркәсіптік химия өнімдері құрайды, олардың үлесі көлемнің жартысынан астамын алады; одан кейін мұнай-химия және агрохимия өнімдері келеді.

Өнеркәсіптік химия

1 118,1 млн \$

51,4%

Мұнай-химия

482,5 млн \$

22,2%

Агрохимия

260,0 млн \$

11,9%

**Тұтыну
химиясы**

200,8 млн \$

9,2%

ЛБМ

95,7 млн \$

4,4%

Елдерге экспорт

Химия өнімдері экспортының географиялық құрылымы жоғары шоғырланумен сипатталады. Екі негізгі сауда серіктесі — Ресей мен Қытай — жалпы экспорт көлемінің жартысынан астамын қалыптастырады.

Негізгі серіктестер

Жиынтық үлес (РФ + ҚХР)

52.2%

Ресей

26.4%

Қытай

25.8%

Көшбасшылардан бөлек, алыс шетел елдеріне (Марокко, Бразилия) және Оңтүстік-Шығыс Азияға (Гонконг) жеткізілімдерді артараптандыру байқалады.

Импорттаушы топ-6 ел

млн АҚШ доллары

Экспорттық тауар топтары

Қазақстанның химия өнеркәсібінің экспорттық қоржыны әртараптандырылған. Көшбасшы орынды ядролық энергетиканың жоғары технологиялық өнімдері иеленеді, одан кейін бейорганикалық химияның негізгі өнімдері мен полимерлер келеді.

Экспорт көшбасшысы

ЖБЭ (Ядролық отын)

16.3%

Сары фосфор

11.2%

Полипропилен

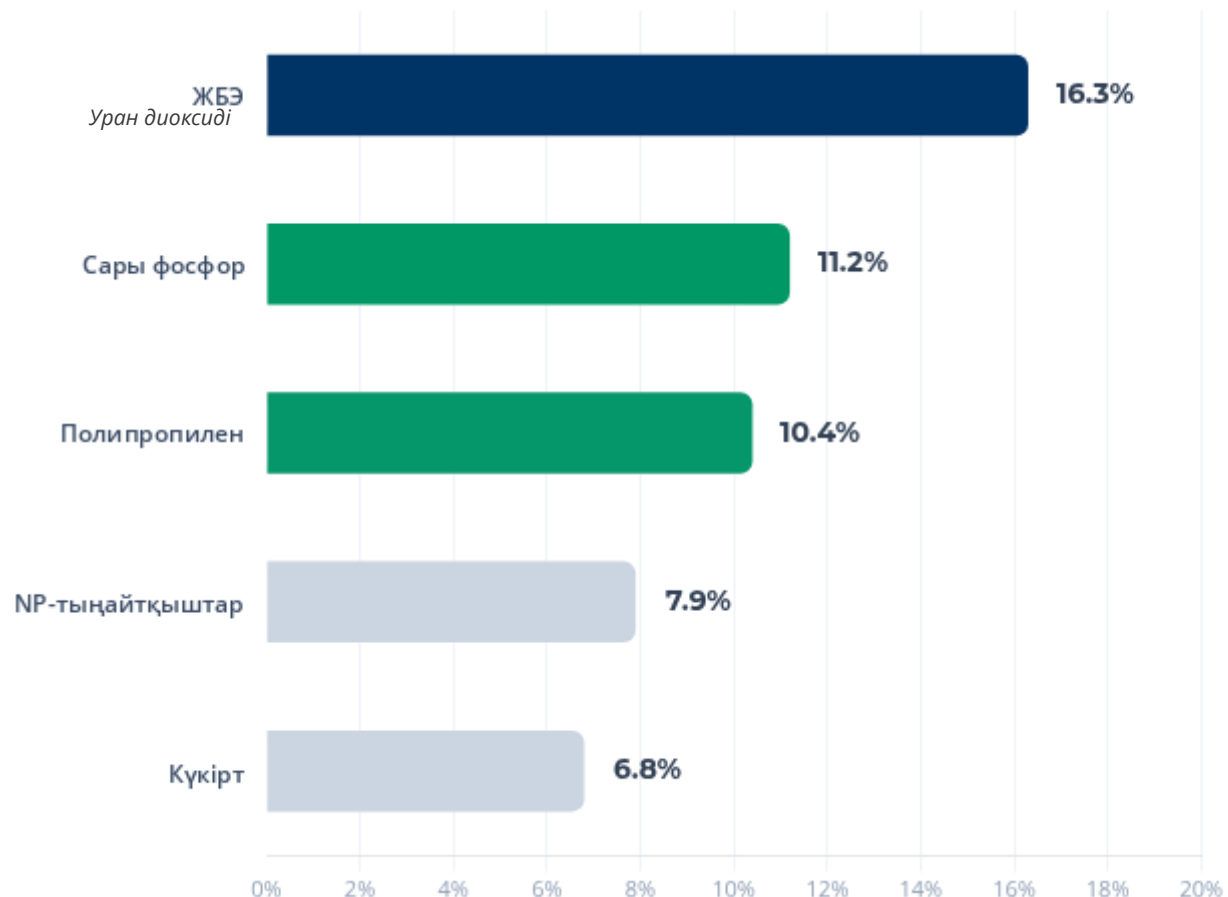
10.4%

Полипропиленнің елеулі үлесі (10,4%) мұнай-газ химиясы кластерінің табысты дамуын және қосылған құны жоғары өнімдерге көшуді көрсетеді.

Экспорттық топ-5 тауар

Жалпы экспорттағы үлесі (%)

Импорт және нарықтың тәуелділігі

Импортқа тәуелділік

93%

↗ Өте жоғары деңгей

2024 жылғы импорт көлемі

\$4 777,0 млн

↑ 2020 жылға қарағанда
1,8 есе өсім

Құрылымдық мәселелер

Нарық теңгерімсіздігі

Тұтынудың басым бөлігі (93%) шетелдік өнім есебінен қамтамасыз етіледі.

Импорт динамикасы

Импорт көлемі 4 жылда екі есеге жуық өсті, бұл сыртқы жеткізілімдерге тәуелділікті күшейтті.

Импорт құрылымы

Өнеркәсіптік химия	35.7%
Тұтыну химиясы	25.4%
Мұнай-химия	20.9%
Басқа	18.0%

* Тұтыну және өнеркәсіптік химияның жоғары үлесі ел ішіндегі өңдеу қуаттарының жеткіліксіздігін көрсетеді.

ШОБ пен жұмыспен қамту (2020–2025)

Сала кәсіпкерлік белсенділіктің өсуін көрсетуде. Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар саны шамамен 50%-ға артты, бұл жұмыс орындарының тұрақты өсуіне ықпал етеді.

Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар
(2025)

1 205

+49%

бірлік (810-нан өсті)

Саладағы жұмыспен қамту
(2025)

35,8

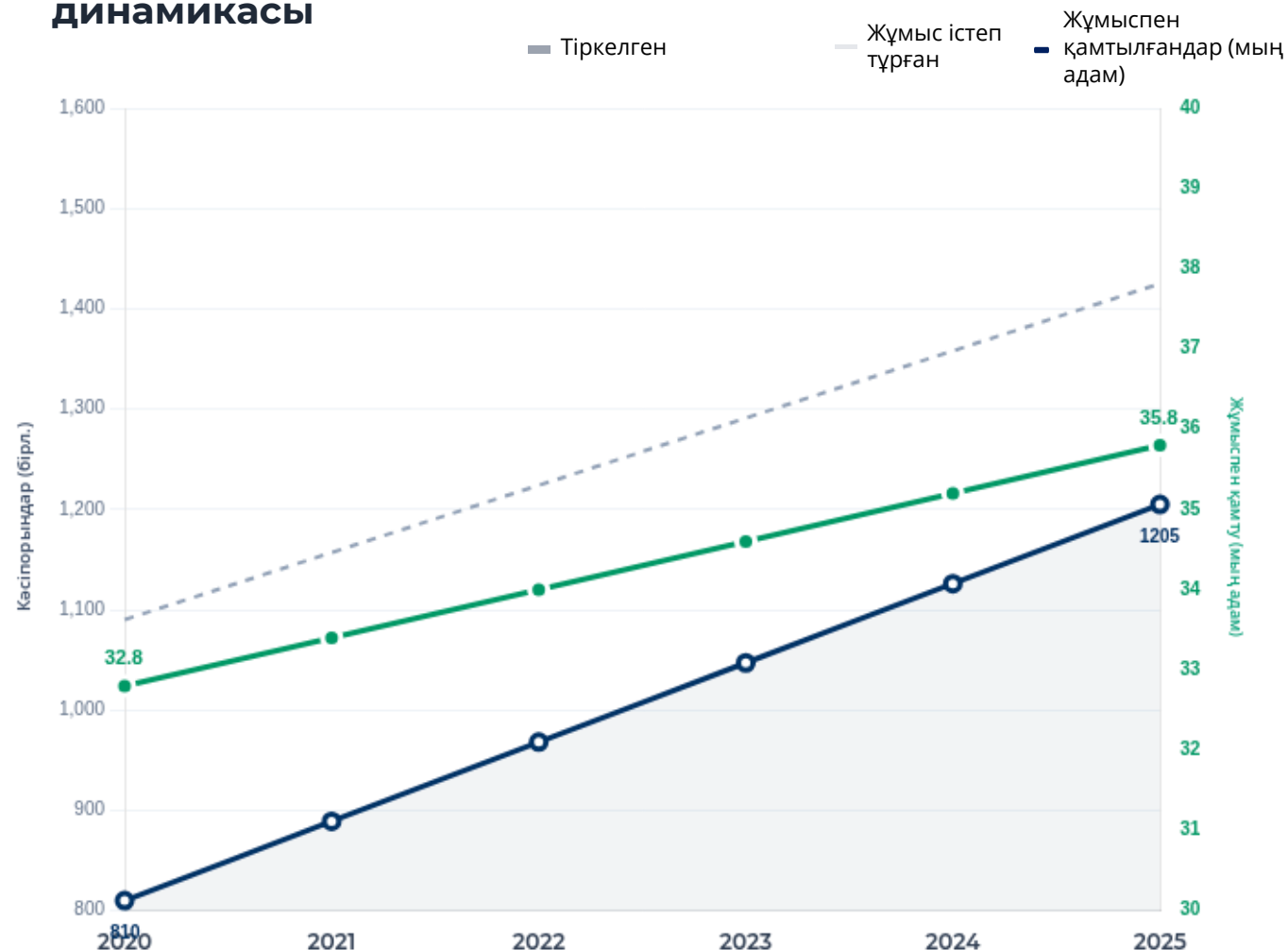
+9%

мың адам

📈 Оң тренд

Өсу қарқыны **жұмыс істеп тұрған** кәсіпорындар санының өсуі жаңадан тіркелгендерден жоғары, бұл бизнестің өміршеңдігі мен мемлекеттік қолдау шаралары тиімділігінің артқанын көрсетеді.

Сектордың даму динамикасы

*Қос ось: сол жақ шкала — кәсіпорын саны, оң жақ — мың адам

«Даму» қорының қолдауы

2010–2025 жылдар аралығында Қор химия саласына жүйелі қаржылық қолдау көрсетіп, өндірістерді жаңғырту және кеңейту үшін жеңілдетілген несиеге және кепілдік беру құралдарына қолжетімділікті қамтамасыз етті.

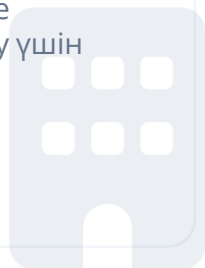

Қамту

445

Компания

Жаңа желілерді іске қосу немесе айналым қаражатын толықтыру үшін мемлекеттік қолдау алды.

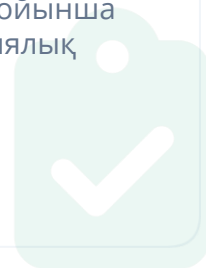

Портфель

1 087

Жоба

Өндірістік қуаттарды кеңейту бойынша сәтті іске асырылған инвестициялық жобалар мен мәмілелер.

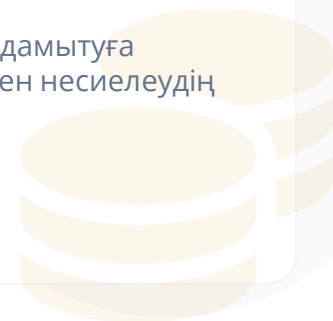
Көлем

374

млрд ₸

Несие сомасы

15 жыл ішінде секторды дамытуға бағытталған жеңілдетілген несиелеудің жалпы көлемі.

Қазақстанның химия саласы

«Даму» қорының мемлекеттік қолдау шаралары

Қамту

445

компания

Қолдау көрсетілді

1 087

жобаға

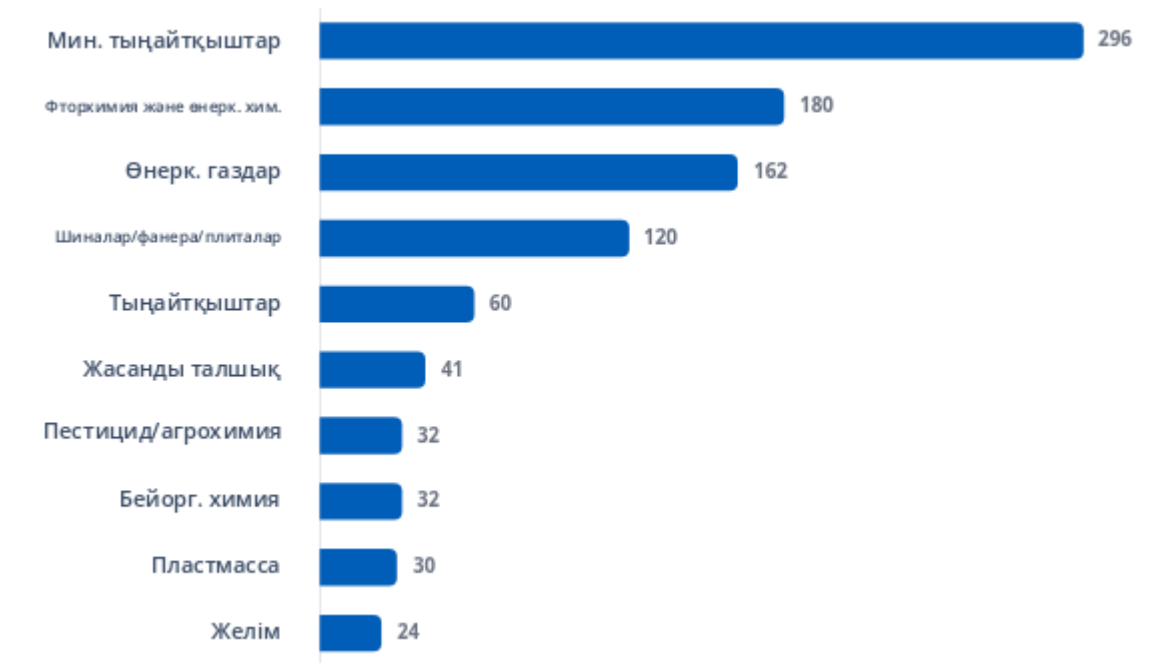
Несие сомасы

374

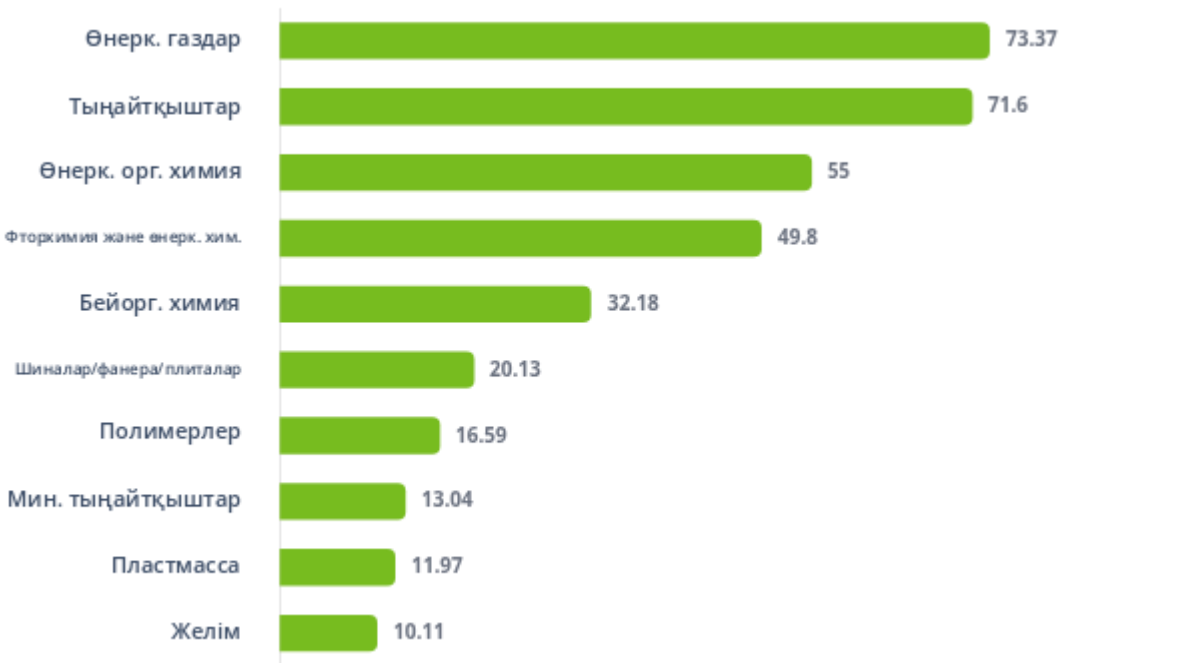
млрд теңге

Өндіріс бөлінісіндегі қолдау көрсетілген жобалар бірл.

Өндіріс бөлінісіндегі несие сомасы млрд ₸

Қолдау жобаларының мысалдары

Ірі бизнес

Түркістан облысы

«Састөбе» инновациялық кешені

Химия өнімдерін өндіретін зауыт құрылысының ауқымды жобасы. Жоба құрылыс химиясы мен реагенттер сегментінде импортты алмастыруға бағытталған.

Инвестиция көлемі

15 млрд ₸

Өнім

ПВХ, каустикалық сода

Химия
өнеркәсібі

Экологиялық
тазалық

ШОБ

Жамбыл облысы

«Phoenix» ЖК

«BioMix» брендімен тұрмыстық химияның жергілікті өндірісін дамыту. Қолдау құю және орау жабдықтарын сатып алуға мүмкіндік берді.

Қолдау сомасы

17 млн ₸

Бренд

BioMix

Тұрмыстық
химия

KZ-де
жасалған

Қорытынды мен ұсынымдар

▲ Негізгі қорытындылар

Шикізаттық бағыт

Сала бастапқы өңдеуге бағдарланған күйінде қалып отыр, ел экономикасына қосатын үлесі төмен.

ЖІӨ-дегі үлесі: 0,25%

Сауда теңгерімсіздігі

Шикізатты экспорттай отырып, дайын өнім импортына өте жоғары тәуелділік.

Импорт экспорттан 2 есе көп

Инфрақұрылымның тозуы

Өндірістік қорлардың ескіруі тиімділік пен қауіпсіздікті шектейді.

Тозу: 41,4%

🎯 Стратегиялық міндеттер

Өндеуді тереңдету

Шикізаттық модельден ел ішінде қосылған құн тізбектерін құруға көшу.

Импортты алмастыру

Инвестицияларды ынталандыру

Негізгі қорларды жаңғырту және жаңа технологияларды енгізу үшін капитал тарту.

Қорларды жаңарту

Арнайы химияны дамыту

Маржиналдылығы жоғары ғылымды қажетсінетін ішкі салаларға (агрохимия, мұнай-химия) басымдық беру.

R&D және инновациялар